

Égerházi Imre kiállítása Budapesten

Úgy látszik, van valami igazság abban, hogy az ősi örökség akár századok múlva is viszszaüt. Valamilyen művészi mesterséghez való hajlam, tehetség, mint bűvópatak a fölszínre tör és az utódban újjászületik. I. Rákóczi György erdélyi fejedelem Égerházi Imre egyik őst, mivel megelégedésére festette ki Gyulafehérvárott az udvari tanácsstermet és az alvinci kastély falait, mennyezetét, „Képiró” előnévvel újra nemesítette. De az alföldi születésű Égerházi Imrében nemcsak a festészet iránti hajlam született újjá, hanem az erdélyi tájak iránti vonzódás is. Ennek következménye, hogy szinte évente találkozik a Kárpátok két oldalán fekvő székelv és csángó falvakkal, s hogy képeinek motívumait nagy részben ennek a vidéknek tárházából meríti. S még egy harmadik meghatározó tényezőt is megnevezhetünk, de ez már részben hozzánk korban közelebb álló forrásra utal. Azokra a művészekre, akik némileg hasonlóképpen láttatták alkotásaikban az erdélyi hegyi tájakat, domboldalakat, falukat, legelőket, házikókat, de nem kevés rokonszenvvel a hajdúsági tájat, annak házait, tanyáit és embereit is. Égerházi Imre 1925-ben született Hajdúhad-

házon. Rajztehetsége már az elemi iskolában kiütközött: telerajzolt minden felületet, padot, házfalat, kalendáriumot, lerajzolt mindent, amin megakadt a szeme, embert, állatot egyaránt. Később a maga erejéből tehetsége mellé megszerelte mindazt a mesterségbeli tudást, ami elengedhetetlen a műalkotás feltételeként. 1962-től rendszeres szereplője a hajdúsági csoportos kiállításoknak. Debrecenben háromszor rendezett egyéni kiállítást (1963, 1966, 1969), most januárban pedig Budapesten nyílt önálló tárlata a MOM Művelődési Házában. Rendszeresen részt vesz a békéscsabai Alföldi Tárlatokon, a Szegedi és a Balatoni Nyári Tárlaton. A most látott anyag ismét a Hajdúság és a Székelyföld üzenetét közvetítette. Gyergyói és gyimesi tájakat, falurészleteket házakkal, bivalyokkal, legelésző lovakkal, hegyi legelőkkel, fás domboldalakkal, a falukban faházakkal, faragott kapukkal (*Gyergyói hegyoldal, Gyergyóremete, Gyimesi táj*). Változik a kép, amikor a hajdúsági tájak kerülnek ki ecsetje alól: jellegzetes tanyákkal találkozzunk, csontos képző hajdúsági emberekkel, elégikus hangulatú temetőrészekkel (*Hajdúböszörményi házak, Böszörmé-*

nyi utcán, Hajdúsági emberek a határban). Nagyjából ez a világ fogadja a nézőt Égerházi kiállításán, s ami a formai megjelenítést illeti, a művészet egyéni jegyeinek megfogalmazása során derül ki, hogy ez a művészet szervesen kapcsolódik az erdélyi művészetnek ahhoz a vonalához, amelyet a festészetben is a rajzos elemek, a vonalas hangsúlyok jellemeznek. Kapcsolódik ahhoz a néphez közelálló művészethez, amelyet nem a külsőségek, a műtűrkék, az ornamentek jelenléte jellemez, hanem az a vonalas látásmód, ami pl. Kós Károly művészetét s egyáltalán a magyar szecesszióknak éppen Kós Károly által fémjelzett korszakát jellemzi s a magyar építészeti- és művészettörténet által ezekben az években monográfiákban is méltatott képviselőiben nyert magasrendű művészi megjelenítést. Égerházi is az új szecesszióra jellemző vonalban és foltban gondolkodik, illetve lát. Éles kontúrokkal különíti el a kép részeit egymástól, határolja körül a tárgyakat s azokat a képmezőket, amiknek egymástól való elkülönítését nem bizza magára színekre. Arra, hogy miért használ aránylag kevés színt, sem az alföldi, sem a hegyvidéki táj állítólagos színbeli szegénysége nem ad elég magyarázatot. Talán inkább lélektani okokkal magyarázható. Aki maga sem sok vigasztalót talál az életben, aki a fáradt, megtört tekintetű ember iránt érez rokonszenvet, aki fiatalon is szereti a temetőt, az elmúlás jelképét (*Hajdúsági temető*), az komoly színekből szőtt lelki-világát és ebből fakadó világlátását kevésbé élénk, inkább komor színekkel vetíti képeibe. Ezek egyikén az előtérben világos sárga fénnel megvilágított út részletét látjuk. A szem szinte fölujjong a világos szín villanásától. Nem mintha kimondottan nyomasztó lenne Égerházi világa, inkább azé a hegyvidéki emberé, aki beszorulva a hegyek szakadékaiba, napot ritkán s akkor is csak rövid időre lát. S ezt úgy megszokta már, hogy az alföldi síkság sem deríti föl színvilágát.

Abból, hogy a képmezőket szélesen teríti

egymás mellé és azokat vonalakkal határolja el egymástól, mértanias szerkesztési módra kell következtetnünk. Még az emberi arcot is szigorú mértaniasággal jeleníti meg, anélkül, hogy ezzel a fölismerhetetlenség felé tolna el. Éppen megfordítva: Égerházi világosan fogalmaz, kerüli a homályt, az elvontságot. S ebből következik az is, hogy képei nyugalmat árasztanak, rendet, fegyelmet, amelyben mindennek megvan a helye, mint abban az életben is, amely nem enged kisiklást, mert minden napjával bizonyítania kell az élethez való jogát s ezt nem kockáztathatja meg gondolatlan lépésekkel.

Közelebbről nézve képeit, kiderül, hogy az, ami távolabbról egyetlen színnel ábrázolt képzeteknek tűnik, finom tónuskülönbségekkel mily aprólékosan árnyalt.

Az épületek egymás mellé és fölé rendelésével, az építészeti elemek képi hangsúlyozásával szemléletbeli rokonságot árul el – bármily meglepőnek látszik is ez a megállapítás, a *szentendreiekkal*, aminthogy más vonatkozásban, a nagy horizontú és vízszintes szerkesztésű alföldi képei révén az *alföldi iskola* egyik szárnyához kapcsolódik.

Égerházi a tájképet kedveli láthatóan, de néhány *csöndélet* is figyelmet érdemel. A festői fölfogás ezen is ugyanaz, mint a tájképein: a kontúrokkal határolja a színekkel osztott felületet. *Madaras virágcsöndélet*-t négy mezőre osztja, igazolásául annak, hogy nemcsak ösztönösen érzi a szerkezetet, hanem tudatosan is alakítja azt.

Néprajzi tárgyat képein ritkán alkalmaz, ott sem hangsúlyosan, hanem szervesen beleépítve a kép egészébe (*Kulacsos csöndélet, Sárga virágok széken*).

Egységes szemléletű anyaggal, határozott arcélú művésszel találkoztunk Égerházi Imre budapesti kiállításán. Ha ez a művekben is kifejeződött egység és határozottság a következő években színben merészebbé válik, akkor új korszaknak lehetünk tanúi Égerházi Imre művészetében.

SZÍJ REZSŐ